

METODIKA OCHRANY PRŮMYSLOVÉHO DĚDICTVÍ MUZEJNÍMI PROSTŘEDKY

PRŮVODNÍ ZPRÁVA

ÚVOD

Metodika byla vytvořena jako metodická podpora *pro výběr (selekcí) vhodných dokladů kulturního dědictví z kategorie průmyslové dědictví do muzejní sbírky a pro jejich následnou muzealizaci*. Předložená metodika vychází ze společného projektu Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Ostravě¹ a Technického muzea v Brně NAKI II DG16P02H029 Průmyslové dědictví z pohledu památkové péče. Volně navazuje na *Metodiku ochrany průmyslového dědictví z hlediska památkové péče*. Předkladatelem je Národní památkový ústav a Technické muzeum v Brně.

1_CÍL METODIKY

Cílem předkládané metodiky je přinést pro uživatele metodickou pomůcku využitelnou pro koncepci aktivit vedoucích k aplikaci ochrany průmyslového dědictví prostřednictvím sbírky muzejní povahy, neboť muzejní koncept je jedním z etablovaných a udržitelných podob ochrany průmyslového dědictví. Hlavním cílem předkládané **Metodiky ochrany průmyslového dědictví muzejními prostředky** je vymezení muzejního pohledu na hodnocení významu a přínosu dochovaného průmyslového dědictví v procesu selekce a teaurace muzejní sbírky.

Metodika má sloužit jako nástroj použitelný pro volbu jednotného přístupu sbírkotvorných institucí k ochraně průmyslového dědictví za podmínek definovaných českou právní praxí: pro vědomou definici hodnot průmyslového dědictví, určení priorit ve vztahu ke sbírkovému fondu a využití možnosti k záchraně průmyslového dědictví zařazením do muzejní sbírky.

Komplexním cílem metodiky je perspektivou muzeologie a muzeografie stanovit odpovědi na základní otázky: **co je průmyslové dědictví a proč je chránit, jak k jeho poznání a hodnocení přistoupit v procesu selekce a² kdy aplikovat ochranu průmyslového dědictví tvorbou muzejní sbírky v procesu teaurace**. Pro ilustraci možností jsou zpracovány příklady z domácího i zahraničního prostředí.

Navržené postupy jsou motivovány vědomím, že odpovědnost za uchování průmyslového dědictví spočívá ve vzájemné koordinaci státem organizovaných muzejních institucí, archivů a památkové péče spolu s neméně významným podílem samosprávy, investorů, developerů, občanských iniciativ a individuálních nadšenců.³

¹ Technické a průmyslové dědictví je na půdě Národního památkového ústavu odborně sledováno Metodickým centrem průmyslového dědictví na pracovišti NPÚ, ú. o. p. Ostrava.

² Základní orientaci pro pochopení významu a obsahu odborných pojmů jako *selekce, teaurus, muzealizace* a další nabízí publikace DESVALLÉES, André – MAIRESSE, François a kol. *Základní muzeologické pojmy*. Brno: Technické muzeum v Brně, 2011.

³ Různé přístupy k průmyslovému dědictví z pozice oficiálních institucí v ČR a Norsku popisuje kniha MATĚJ, Miloš – RYŠKOVÁ, Michaela – GUSTAFSSON, Ulf Ingemar (eds.). *Technical monuments in Norway and The Czech republic. Technické památky v Norsku a České republice*. Ostrava: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě, 2016.

2_VLASTNÍ POPIS METODIKY

Metodika vychází ze základní vize o důležitosti uchování hmotné podoby technického a průmyslového dědictví pro podporu národní a kulturní identity české společnosti ale i evropského a světového společenství,⁴ k čemuž mohou přispět muzejní instituce či sbírky tvořící iniciativy.⁵ Metodika je zamýšlena jako výchozí dokument použitelný při volbě takového způsobu ochrany, který povede k zajištění trvale udržitelného stavu dochovaného technického a průmyslového dědictví.

Předložený text je zpracován na základě praktické i teoretické zkušenosti s ochranou technického i průmyslového dědictví v oficiálních institucích věnujících se této problematice, zejména Technického muzea v Brně, Národního technického muzea a NPÚ, ú. o. p. Ostrava. Metodika reflektuje současný pohled muzeologie i praxi muzejní sféry, příklady muzejní praxe známé z domácího prostředí a náměty ze zahraničí. Text vznikl jako pandán k metodice **Metodika hodnocení a ochrany průmyslového dědictví z hlediska památkové péče** a předkládá návody na koncepci ochrany technického i průmyslového dědictví aplikací muzejního pohledu na dochované dědictví, jež je chápáno jako specifický druh kulturního dědictví spojný s určitou dobou a prostředím, majícím velmi různorodý materiálový charakter, specifické nároky na péči, mnohdy unikátní rozměry a technické parametry ovlivňující nejen depozitární provoz ale i podoby prezentace veřejnosti.

Metodika zpracovala postupy pro hodnocení dochovaného dědictví v trénu pohledem muzeologie i muzeografie v procesu selekce dokladů určených k zařazení do muzejní sbírky, návod na tvorbu (tezuraci) muzejní sbírky, včetně postupu revize stávajícího obsahu fondu, reflektující specifika fondu průmyslového dědictví. Pro podporu práce při dokumentaci a identifikaci hodnot posuzovaného průmyslového dědictví byly vytvořeny přehledné formuláře pro práci v terénu tvořící přílohy metodiky č. 1 a 2. Jejich vyplnění podpoří ověřitelné porovnání shromážděných dat a následně povede k určení hodnoty průmyslového dědictví v případě selekce či tezaurace sbírky. Takový postup přispěje k rozhojnění a opravě odborných poznatků a současně i k lepší péči o sbírky průmyslového dědictví uchovávané ve sbírkách oficiálních muzejních institucí i soukromých iniciativ.

Metodika pracuje se znalostí etických a profesních kodexů muzejního prostředí, legislativních norem pro evidenci předmětů v muzejních sbírkách (zákona č. 122/2000 Sb. a na něj navazujících vyhlášek a metodik), podoby a obsahu dokumentace předmětů technického i průmyslového dědictví v paměťových institucích a metodických pokynů pro oblast péče o dědictví uložené ve sbírkách muzeí. Dále reflektuje znění zákona č. 20/1987 Sb. a navazujících novelizací, vyhlášek a metodických pokynů k tématu průmyslové dědictví). Proto předkládá požadavky na **standardizovaný a ověřitelný postup dokumentace a identifikace hodnot průmyslového dědictví s cílem vhodné a úspěšné selekce a následné tezaurace muzejní sbírky, péče o sbírku, prezentaci a interpretaci dochovaného dědictví veřejnosti**. Základem pro standardizovaný postup byly vlastní praktické zkušenosti, dlouholeté

V úvodním textu autor poukazuje na nutnost mezioborové spolupráce. Viz MATĚJ, Miloš: Ochrana průmyslového dědictví v České republice. Tamtéž, s. 13.

⁴ Základní vize pohledu na průmyslové dědictví z pozice památkových a muzejních institucí, dalších osob a institucí pečujících o průmyslové dědictví jsou definovány Chartou průmyslového dědictví TICCIH. Originální anglické znění publikováno na stránkách ICOMOS. *THE NIZHNY TAGIL CHARTER FOR THE INDUSTRIAL HERITAGE* [on-line]. ICOMOS[cit. 1. 9. 2018]. Přístup z <https://www.icomos.org/18thapril/2006/nizhny-tagil-charter-e.pdf>Viz český překlad Charta průmyslového dědictví TICCIH. Praha: Výzkumné centrum průmyslového dědictví FA ČVUT, 2013.

⁵ MATĚJ, Miloš – RYŠKOVÁ, Michaela – GUSTAFSSON, Ulf Ingemar (eds.). *Technical monuments in Norway and The Czech republic. Technické památky v Norsku a České republice*. Ostrava: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě, 2016.

zkušenosti Technického muzea v péči o dochované dědictví a sumarizované poznatky o přístupu k dochovanému dědictví v péči domácích i zahraniční muzejních institucí. Struktura metodiky respektuje vznik a postup tvorby muzejní sbírky. Navržené postupy byly ověřeny v rámci projektu NAKI DG16P02H029 Průmyslové dědictví z pohledu památkové péče.

3_SROVNÁNÍ NOVOSTI POSTUPŮ OPROTI PŮVODNÍ METODICE, PŘÍPADNĚ JEJICH ZDŮVODNĚNÍ, POKUD SE BUDE JEDNAT O NOVOU, NEZNÁMOU METODU, A JEJICH SROVNÁNÍ S POSTUPY V ZAHRANIČÍ

Průmyslové dědictví se dostalo do zorného pole muzejní i památkové veřejnosti až po prvním mezinárodním kongresu o zachování průmyslových památek v Ironbridge (1973), po němž se mezi nástroji vědy ocitla nová disciplína - industriální archeologie.⁶ V České republice (v Československé socialistické republice) se péče o průmyslové dědictví a industriální archeologie uplatnila nejprve na půdě muzejních institucí – v Technickém muzeu v Brně (zásluhou archeologa PhDr. Jiřího Mertvy) a v Národním technickém muzeu v Praze (po demolici nádraží Praha-Těšnov v roce 1985 vznikla Sekce ochrany průmyslového dědictví).

Dobová praxe se soustředila zejména na dokumentaci historie firem, dílen a továren apod. vedena myšlenkou po zdokumentování a popsání „paměti místa“. Což bylo ještě v té době přesvědčivým argumentem pro uznání hodnot průmyslového dědictví než technická výjimečnost a architektonické hodnoty památky. Zájem o technologické i průmyslové dědictví projevilo TMB, které se v roce 1961 oddělilo od Národního technického muzea, a v sedmdesátých letech 20. stol. po nástupu nového ředitele Ing. M. Berky byla definována nová výzkumná cesta a navázána úzká spolupráce s pracovníky památkové péče. TMB v této době započalo s terénními průzkumy s cílem zmapovat dochované památky (větrné mlýny, vodní mlýny, kovárny, železárny aj.) a následně postupně převjalo do své péče technické stavby, které zrekonstruovalo včetně technologických zařízení a vybavilo muzejními expozicemi. Postupně TMB do své péče převjalo technické a průmyslové památky: vodní mlýn ve Slupí a větrný mlýn v Kuželově (nyní oba objekty jako národní kulturní památky), hamr v Hamrech nad Sázavou (KP) a hutnický areál Josefov u Adamova (technická památková rezervace, včetně NKP a KP). Praxe muzea dnes dokládá, že v procesu ochrany technického stejně tak i průmyslového dědictví je důležitá nejen dokumentace ale také otázka vhodné prezentace a interpretace, kdy prostřednictvím oficiálních institucí jsou veřejnosti předkládány pohledy na dědictví, které mohou na dlouhou dobu ovlivnit pozitivně či negativně veřejné mínění v této otázce.

Výraznější počiny v péči o průmyslové dědictví přichází až po 90. letech ze strany obce architektů a památkové péče v reakci na situaci, kdy na naše území přichází zahraniční developeři. V ochraně a péči o průmyslové dědictví převážilo hledisko konverzí – snahy po rekonstrukci objektů k novým účelům, kdy muzejní účely ustoupily do pozadí.⁷ Významné počiny na poli výzkumu, katalogizace a ochrany průmyslového dědictví iniciovaly skupiny jednotlivců, kteří následně vybudovali řadu pracovišť na akademické půdě (VCPD – prof. B. Fagner, VÚT – prof. H. Zemánková apod.) a pod Národním památkovým ústavem (NPÚ, ú.o.p. Ostrava – Metodické centrum průmyslového dědictví),

⁶ Viz STADLER, Gerhard A. Konverze – všelék průmyslové památkové péče? Příklady z Rakouska. *Zprávy památkové péče*, 2007, roč. 64, č. 4, s. 279.

⁷ *Rozpravy Národního technického muzea v Praze 137*. Rekonstrukce výrobně-technických staveb k novým účelům. Praha: Národní technické muzeum, 1995.

kteřá se tématem ochrany a péče o průmyslové dědictví (zejména architektonické) zabývají dodnes. Jejich úsilí je podpořeno zahraničními kontakty, zvláště s organizací **DOCOMOMO** (International Working Party for Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighbourhoods of the Modern Movement), **English Heritage** a **TICCIH** (The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage).

Dokumentace průmyslového dědictví se postupně zaměřila vedle architektonického dědictví také na dokumentaci a vyhodnocení technologií, s ohledem na komplexnost dochovaného technologického toku. Tato poloha je patrná zejména v činnosti Národního památkového ústavu, což se prakticky odrazilo nejen v publikačních počínech ale také v koncepci instalace expozice v Dole Michal v Ostravě respektující filozofii tzv. posledního pracovního dne.

Vývoj pohledu na dochované průmyslové dědictví (na dokumentaci, hodnocení a péči) přinesl nové nároky na muzejní instituce. Proto s ohledem na potřeby současné muzejní praxe a vývoj péče o průmyslové dědictví v muzejním prostředí je sestavena předložená metodika. Reaguje na situaci, kdy se stále v domácím prostředí jedná o nekoordinovanou činnost z pozice ústředních orgánů, o činnost bez vzájemné spolupráce či bez reflektování sbírkových profilů muzeí, nebo o činnost marnou, neboť není nalezena odpovídající muzejní sbírka, kam by bylo možné vytipované předměty začlenit, depozitáře muzeí jsou již zaplněny či je akvizice nemožná z důvodů fyzických parametrů předmětů a nákladů spojených s převozem do depozitáře.

Pro sjednocení pohledu muzejní praxe se metodika se zaměřila na definování východisek pro českou muzejní praxi směrem k ochraně průmyslového dědictví v současnosti, za současných legislativních podmínek, vědeckých poznatků a filozofických směrů muzeologie. Proto poukazuje na odlišné role památkové péče a muzejní praxe: posláním památkové péče je široký fond průmyslového dědictví zkoumat (evidovat, dokumentovat, vyhodnotit), následně vytipované technické zařízení, objekty, areály a případně celé liniové stavby a území k ochraně, a tuto ochranu aplikovat; posláním muzejní praxe je hmotné i nehmotné průmyslové dědictví zhodnotit v procesu muzealizace, vybrané příklady uchovat pro budoucnost a využívat pro výchovné a vzdělávací potřeby.

Průmyslové dědictví je zde posuzováno vedle míry jeho komplexnosti a unikátnosti, také podle schopnosti být **nositelem muzeality**, jako smyslově konkrétní stránky skutečnosti⁸, hmotným a nehmotným svědectvím člověka a jeho prostředí, zdrojem studia a prezentace. Průmyslové dědictví zařazené do **sbírky muzejní povahy**, je zdrojem studia a prostředkem prezentace veřejnosti s cílem předávat získané znalosti a vědomosti společnosti a podílet se na její výchově a kultivování.⁹ To vše je činěno s vědomím odpovědnosti vůči zachování kulturní paměti pro dnešní společnost prostřednictvím hmotných artefaktů, ale zejména pro budoucí generace, která s odstupem času zhodnotí, zda zvolené koncepce selekce a tezaurace byly vhodné a dokázaly zachovat důležité kulturní dědictví jako reprezentanty minulosti i naší současnosti.

Vedle toho je předmět posuzován také s ohledem na možnost muzejní ochrany vzhledem k fyzické povaze, technickým specifikům, nárokům na ochranu z hlediska preventivní konzervace, nárokům na konzervátorský zásah a požadavkům na dlouhodobé uchování v depozitáři aj. K hodnocení dochovaného průmyslového dědictví dochází v terénu a současně ve sbírce muzea s cílem

⁸ STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. *Úvod do studia muzeologie*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně. Fakulta Filozofická, 1979. S. 39.

⁹ Jako sekundární cíl lze chápat zábavu, či nabídku pro trávení volného času emotivním zážitkem.

rozhodnout o jeho zařazení do sbírky muzejní povahy a aplikovat tak formu jeho ochrany. Podobným procesem prochází celá sbírka (celý soubor muzejních sbírkových předmětů) vždy, kdy je nutné provést revizi sbírkové politiky muzea (akvizičního plánu) nebo sbírky samotné, např. po odchodu kurátora, v časovém odstupu, při revizi. Toto několikastupňové hodnocení vychází z teze, že odkrývání společenských a kulturně historických hodnot průmyslového dědictví nelze provést jednou s neměnnou platností, ale je nutné neustálé ověřování a porovnávání s dalšími dochovanými reprezentanty jevu či vazeb.¹⁰

Rozboru hodnot movitého dědictví a forem ochrany průmyslového dědictví se věnuje památková **Metodika hodnocení a ochrany průmyslového dědictví z hlediska památkové péče**, kde je již definováno teoretické hledisko památkové péče k hodnocení, výběru a ochraně průmyslového dědictví, a kde jsou možnosti ochrany formou aplikace památkových nástrojů ilustrovány mnoha praktickými příklady. Tato metodika se vyjadřuje také k situaci, kdy **muzejní praxe realizuje selekci a tezauraci s ohledem na péči o památku vložení muzejních aktivit do interiéru či exteriéru nemovité památky, jež se sama stává** důvodem vědeckých, výstavních, edukativních či výchovných aktivit muzea – např. budováním expozic, tvorbou výchovných programů, budováním naučných či industriálních stezek apod.

4_POPIS UPLATNĚNÍ CERTIFIKOVANÉ METODIKY, INFORMACE, PRO KOHO JE URČENA, SUBJEKTY, SE KTERÝMI BUDE UZAVŘENA SMLOUVA O VYUŽITÍ VÝSLEDKU A JAKÝM ZPŮSOBEM BUDE UPLATNĚNA

Cílovou skupinou uživatelů metodiky jsou odborníci z praxe (muzejníci, památkáři, státní úředníci, architekti, technici) a vlastníci, uživatelé či opatrovatelé památek z okruhu privátní sféry, pro něž má sloužit jako metodická pomůcka využitelná pro koncepci muzejních aktivit jako forem ochrany průmyslového dědictví, tedy zařazením průmyslového dědictví do muzejní sbírky (u movitých dokladů), či aplikací muzejních aktivit v prostoru zachovaného průmyslového dědictví (u nemovitých dokladů).

Metodika je využitelná pro podporu spolupráce a vzájemné koordinace kroků státem zřízených muzejních institucí, archivů a památkové péče stejně jako pro osvědčený přístup samosprávy, investorů a developerů. Praxe ukazuje, že významný podíl na budoucnosti průmyslového dědictví mají občanské iniciativy a nasazení individuálních nadšenců. I jim může metodika pomoci v koncepci vize a cílů jejich projektů.

Cílovým uživatelem metodiky má být osoba definující akviziční politiku a sbírkotvorný plán muzea či sbírky zahrnující průmyslové dědictví, připravující konzervátorský záměr pro movité průmyslové dědictví (technologie a pomůcky) a prezentační aktivity přibližující význam a hodnoty průmyslového dědictví veřejnosti.

Metodika je určena také pro střední a menší instituce, které nemají možnost spolupráce více odborníků a kde je často kumulováno více funkcí v jedné osobě, např. kurátor/správce depozitáře nebo restaurátor/správce depozitáře nebo kurátor/výstavář apod.

¹⁰ FOLTÝN, Dušan a HAVLŮJOVÁ, Hana: *Kulturní dědictví a udržitelný rozvoj místních komunit. Cultural Heritage and Sustainable Development of Local Communities*. Praha: Brontosauří ekocentrum Zelený klub (BEZK), o. s., 2012. S. 20.

Uplatnění metodiky je zamýšleno zejména při:

- koncepci sbírkotvorného plánu směrem k dokumentaci průmyslového dědictví,
- výběru vhodných reprezentantů skutečnosti pro muzejní sbírku,
- dokumentaci průmyslového dědictví v terénu,
- hodnocení průmyslového dědictví z pohledu koncepce muzejní sbírky v procesu selekce i revize stávající sbírky,
- tvorbě evidenčních záznamů dle zákona č. 122/2000 Sb. o ochraně sbírek muzejní povahy, analýze předmětů s cílem stanovit kondici předmětu s ohledem na požadavek trvalého uchování předmětu v institucích,
- plánování prezentačních aktivit,
- tvorbě podkladů pro kvalifikovaný a obeznámený konzervátorský nebo/i restaurátorský záměr,
- digitalizaci sbírkového fondu paměťových institucí.

Metodika bude využita v praxi Technického muzea v Brně a Národního památkového ústavu. Další využití bude směřováno do sbírkotvorných institucí.

5_SEZNAM POUŽITÉ A SOUVISEJÍCÍ LITERATURY

Použitá literatura

ANTONÍN, Luboš: Fenomén „autenticity“ v prezentační činnosti muzeí. In. *Rozpravy národního technického muzea v Praze, Tractatus musei nationalis technici Prague. Technická muzeologie I.* Národní technické muzeum v Praze: Praha 1991. S. 128-129.

BERKA, Miroslav. K aktuálním otázkám muzejní dokumentace techniky. In. *Sborník Technického muzea v Brně.* Brno: Technické muzeum v Brně, 1975. S. 22-27.

BUCHANAN, Robert A. *Industrial Archeology in Britain.* Harmondsworth, Penguin, 1972.

CICHROVÁ, Kateřina – OURODOVÁ, Ludmila – TROUPOVÁ, Ivana – VAVERKOVÁ, Zuzana: *Preventivní péče o předměty kulturní povahy v expozicích, depozitářích a zpřístupněných autentických interiérech.* České Budějovice: Národní památkový ústav, 2017.

COSSONS, Neil: Průmysl včerejška, odkaz zítřku? In. *Průmyslové dědictví. Industrial heritage. Sborník příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy. Conference proceedings from The international biennial Vestiges of industry.* Praha: Vysoké učení technické v Praze, 2008. S. 14-30.

ČERNÝ, Karel. Úkoly národního technického muzea a ostatních muzeí v oblasti ochrany technických památek. In. *Rozpravy Národního technického muzea v Praze. 87. Symposium Technické památky. Technische Denkmäler.* Praha 4.-6. 9. 1980.

DESVALLÉES, André – MAIRESSE, François a kol. *Základní muzeologické pojmy.* Brno: Technické muzeum v Brně, 2011.

DOLÁK, Jan. Otevírání se veřejnosti nebo „nová ortodoxie“? *Muzeológia a kultúrne dedičstvo, 2017, roč. 5, č. 1, s. 137-145.*

DOLÁK, Jan. Expozice jako prostředek muzejní komunikace muzeí. In. *Muzeum a změna III. The Museum and Change III*. Praha, Asociace muzeí a galerií, 2010. S. 59-67.

DOLÁK, Jan. Dokumentace současnosti a nedávné historie. *Museologica Brunensi*, 2014, roč. 3, č. 1, s. 34-35.

DOUET, James (ed.). *Industrial Heritage Re-tooled. The TICCIH guide to Industrial Heritage Conservation*. Lancaster: TICCIH, 2012.

DVORÁKOVÁ, Eva. Nové využití technického a průmyslového dědictví. *Zprávy památkové péče*, roč. 73, 2013, č. 3, s. 171-178.

DVOŘÁKOVÁ, Eva – MERTA, Jiří - VITÁSKOVÁ, Karin. *Revitalizace a konverze průmyslových objektů*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. CD-ROM

Evropská strategie pro podporu průmyslového dědictví. Návrhy pro další rozvoj a realizaci Rezoluce 1924 (2013) „Industrial Heritage in Europe“ přijaté Stálým výborem Rady Evropy jednajícím jménem parlamentního shromáždění dne 8. března 2013. Vypracovaná v rámci partnerství projektu programu Central Europe SHIFT-X s podporou evropských sítí a zainteresovaných subjektů. Přijata v Genku (Belgie) v říjnu 2014.

HUDSON, Kenneth. *Industrial Archeology. An Introduction*. London: Baker, 1967.

Charta průmyslového dědictví TICCIH. Praha: Výzkumné centrum průmyslového dědictví FA ČVUT, 2013. Neustránkováno.

FOLTÝN, Dušan a HAVLŮJOVÁ, Hana: *Kulturní dědictví a udržitelný rozvoj místních komunit. Cultural Heritage and Sustainable Development of Local Communities*. Praha: Brontosauří ekocentrum Zelený klub (BEZK), o. s., 2012.

FIALOVÁ, Dagmar. *Profesní a etické standardy a výkonnostní ukazatele muzejní práce. Národní systém muzeí jako nástroj udržení společné odborné a etické základny muzeí v ČR*. Praha: Asociace muzeí a galerií ČR, 2003.

JAROŠ, Jiří. Vodní mlýn ve Slupi. Expozice mlynářské techniky. (Principy a praxe památkové obnovy). In. *Muzejní a vlastivědná práce*, roč. 30. *Časopis společnosti přátel starožitností*, roč. 100, č. 3, 1992.

LEHMANNOVÁ, Martina (ed.): *Etické kodexy. Etický kodex ICOM, Etický kodex ICOM pro přírodovědná muzea. Dokument o profesi konzervátora-restaurátora*. Praha: Český výbor ICOM, 2014.

MATĚJ, Miloš – RYŠKOVÁ, Michaela – GUSTAFSSON, Ulf Ingemar (eds.). *Technical monuments in Norway and The Czech republic. Technické památky v Norsku a České republice*. Ostrava: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě, 2016.

Metodický pokyn MKČR č.j. 5762/2005 k provádění zákona č. 122/2000 Sb., ve znění zákona č. 483/2004 Sb., a k dopadu zákona č. 1/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní na změny v centrální evidenci sbírek.

Metodický pokyn MKČR k provádění některých činností souvisejících s tvorbou sbírek, péčí o sbírky a vývozem sbírkových předmětů do zahraničí, č. j. 14.639/2002.

Problémy výzkumu, evidence a využití technických památek. Probleme der Erforschung, Evidenz und Ausnutzung der Technischen Denkmäler. II. Díl. Praha: Národní Technické muzeum, 1982. S. 159-160.

REISROCK, Artur. *Industrial Archeology.* London: Eyre Methuen, 1972.

Rozpravy Národního technického muzea v Praze 87. Sympozium Technické památky. Technische Denkmäler. Praha 4.-6. 9. 1980.

Rozpravy Národního technického muzea v Praze 113. Technická muzeologie I. Praha: Národní technické muzeum, 1991.

Rozpravy Národního technického muzea v Praze 137. Rekonstrukce výrobně-technických staveb k novým účelům. Praha: Národní technické muzeum, 1995.

SELUCKÁ, Alena – MRÁZEK, Martin – ŠTĚPÁNEK, Ivo – MAZÍK, Michal - GROSSMANNOVÁ, Hana (et al.): *Metodika uchování předmětů kulturní povahy.* Brno: Technické muzeum v Brně, 2018.

STADLER, Gerhard A. Konverze – všelék průmyslové památkové péče? Příklady z Rakouska. *Zprávy památkové péče*, 2007, roč. 64, č. 4, s. 279-283.

STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. *Úvod do studia muzeologie.* Brno: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně. Fakulta Filozofická, 1979.

STRÁNSKÝ, Zbyněk Z.: *Úvod do studia muzeologie.* Brno: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Filozofická fakulta, 1980.

ŠENBERGER, Tomáš: České země součást evropského industriálního prostoru. In. *Průmyslové dědictví. Industrial heritage.* Sborník příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy. Conference proceedings from The international biennial Vestiges of industry'. Praha: Vysoké učení technické v Praze, 2008. S. 114-153.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra: *Muzejní expozice jako edukační médium.* Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy, 2014.

Technické muzejnictví. Problémy a praxe. Praha: Národní technické muzeum, 1982.

TITTELBACHOVÁ, Šárka: *Turismus a veřejná správa.* Praha: Grada, 2011.

VORLÍK, Petr. *Industriální topografie. Průmyslové dědictví a role akademické sféry.* V Praze: České vysoké učení technické, Fakulta architektury, Výzkumné centrum průmyslového dědictví, 2015.

WAIACHER, Friedrich. *Průručka všeobecnej muzeologie.* Bratislava: Slovenské národné múzeum – Národné muzejné centrum, 1999.

Zákon č. 122/2000 Sb. - Zákon o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů.

ŽALMAN, Jiří a kolektiv: *Příručka muzejníková I. Tvorba, evidence, inventarizace a bezpečnost sbírek v muzeích a galeriích.* Praha-Brno: Asociace muzeí a galerií České republiky, Český výbor ICOM, Moravské zemské muzeum, Ministerstvo kultury České republiky, 2002.

Elektronické zdroje

Benátská charta (Mezinárodní charta konzervace a restaurování památek. The Venice Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites). [on-line]. ICOMOS [cit. 1. 9. 2018]. Přístup z <http://www.icomos.cz/images/dokumenty/benatska-charta.pdf>.

CES on-line. Centrální evidence sbírek muzejní povahy [on-line]. Ministerstvo kultury [cit 1. 9. 2018]. Přístup přes <http://www.cesonline.cz/arl-ces/cs/ces-uvod>.

Centrální evidence sbírek [on-line]. *Národní technické muzeum* [cit. 1. 9. 2018]. Přístup z <http://www.ntm.cz/muzeum/centralni-evidence-sbirek>.

CIMUSET. International Committee for Museums and Collections of Science and Technology [on-line]. [cit 1. 9. 2018]. Přístup z <http://network.icom.museum/cimuset>.

České MDT Online [on-line]. Národní knihovna [cit 1. 9. 2018]. Přístup z <http://cz.udc-hub.com/cs/login.php>

Dokument o profesi konzervátora-restaurátora [on-line]. Asociace muzeí a galerií [cit. 1. 9. 2018]. Přístup z <http://www.cz-museums.cz/web/amg/organy-amg/komise/komise-konzervatoru-restauratoru/dokumenty>.

eSbírký – kulturní dědictví on-line. O nás [on-line]. Národní muzeum [cit. 1. 9. 2018]. Přístup z esbirky.cz.

Europeana collections [on-line]. [cit. 1.9.2018]. Přístup z europeana.eu/portal/cs.

European Route od Industrial Heritage [on-line]. [cit 1. 9. 2018]. Přístup z <https://www.erih.net>.

Industriální topografie [on-line]. VCPD FA ČVUT [cit 1. 9. 2018]. Přístup z [Viz http://vcpd.cvut.cz/industrialni-topografie-cr/](http://vcpd.cvut.cz/industrialni-topografie-cr/)

Mezinárodní desetinné třídění [on-line]. Národní knihovna [cit 1. 9. 2018]. Přístup z <http://www2.nkp.cz/mdt/index.htm>.

Národní autority ČR [on-line]. Národní knihovna [cit. 1. 9. 2018]. Přístup z <http://authority.nkp.cz/>.

Památkový katalog [on-line]. Národní památkový ústav [cit. 1. 9. 2018]. Přístup z <http://pamatkovykatalog.cz>.

Polytematický strukturovaný heslář [on-line]. Národní technická knihovna [cit. 1. 9. 2018]. Přístup z <http://www.techlib.cz/cs/82897-polytematicky-strukturovany-heslar>.

Route der Industriekultur. [on-line]. [cit 1. 9. 2018]. Přístup z <http://www.route-industriekultur.ruhr>.

Technické muzeum v Brně. Přístup z www.technicalmuseum.cz.

The Library of Congress [on-line]. Library of Congress Classification Outline [cit. 1. 9. 2018]. Přístup z <http://www.loc.gov/catdir/cpsol/lcco/>

Technické památky Moravy a Slezska [on-line]. Národní památkový ústav [cit. 1. 9. 2018]. Přístup z <http://mapy.npu.cz/flexviewers/indd>.

THE NIZHNY TAGIL CHARTER FOR THE INDUSTRIAL HERITAGE [on-line]. ICOMOS [cit. 1. 9. 2018]. Přístup z <https://www.icomos.org/18thapril/2006/nizhny-tagil-charter-e.pdf>.

Železniční depozitář Národního technického muzea v Chomutově [on-line]. Národní technické muzeum [cit. 4. 9. 2018]. Dostupné z <http://muzeum-chomutov.cz>.

Železniční muzeum [on-line]. Národní technické muzeum [cit. 4. 9. 2018]. Dostupné z <http://www.ntm.cz/muzeum/sbirkova-oddeleni/zeleznicni-muzeum>.

6_SEZNAM PUBLIKACÍ, KTERÉ PŘEDCHÁZELY METODICE A BYLY PUBLIKOVÁNY (POKUD EXISTUJÍ) PŘÍPADNĚ VÝSTUPY Z ORIGINÁLNÍ PRÁCE

MERTA, Ondřej – MERTO VÁ Petra: *Živé památky. Tradiční způsoby zpracování železa – kovárny a hamry*. Workshop. Brno: Technické muzeum v Brně, 2018.

MERTO VÁ, Petra. Projekt industriální Brno jako nevýstavní forma prezentace průmyslové výroby v Brně. *Textil v muzeu*, 2017, roč. 13, s. 90-92.

MERTA, Ondřej – MERTO VÁ Petra: *Živé památky. Železářství – přímá výroba železa*. Workshop. Brno: Technické muzeum v Brně, 2017.

MERTA, Ondřej – MERTO VÁ Petra: *Živé památky. Zaniklá průmyslová krajina*. Workshop. Brno: Technické muzeum v Brně, 2016.

MERTO VÁ, Petra – SLABOTÍNSKÝ, Radek – MERTA, Ondřej. *Mapa příběhů. Technické dědictví Moravy a Slezska*. Výstava. Brno: Technické muzeum v Brně, 2015.

MERTO VÁ, Petra – SLABOTÍNSKÝ, Radek (eds.). *Mapa příběhů. Technické dědictví Moravy a Slezska*. Katalog výstavy. Brno: Technické muzeum v Brně, 2015.

MERTO VÁ, P.: Muzejní sbírkové předměty jako doklady technologické úrovně textilní výroby na Moravě do roku 1918. Kapitola z SLABOTÍNSKÝ, Radek – STÖHROVÁ, Pavla (eds.): *K historii průmyslu, exaktních věd a techniky na Moravě a ve Slezsku I. Od Konce 18. Století do roku 1918*. Technické muzeum v Brně, Brno 2013. S. 135-148.

MERTO VÁ, P.: What was it like? Museum collections as the latest evidence of Brno textile industry frame. In. *Technicalmuseum as guardians and educators. Proceedings of the CIMUSET conference 6.-10. 6. 2011. Held at the technical museum in Brno Czech Republic*. Brno: Technicalmuseum in Brno, 2012. P. 57-63.

MERTO VÁ, P. Stroje a zařízení barvíren a tiskáren ve sbírkovém fondu Technického muzea v Brně. In. *Textil v muzeu: soubor statí k problematice barvířské a tiskařské textilní techniky*. Brno: Technické muzeum v Brně, 2008. S. 40-42.

7_SEZNAM ZKRATEK

aj. – a jiné

AMG - Asociace muzeí a galerií České republiky

a.s – akciová společnost

atd. – a tak dále

AUT – Databáze národních autorit NK ČR

BEZK – Brontosauří ekocentrum Zelený klub

BMW – Bayerische Motoren Werke AG

CES – Centrální evidence sbírek muzejní povahy

CIMUSET - The International Committee for Museums and Collections of Science and Technology

ČKAIT – Česká komora architektů a inženýrů činných ve výstavbě

ČSN – Česká státní norma

ČSSI – Český svaz stavebních inženýrů

DOCOMOMO -International Working Party for Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighbourhoods of the Modern Movement

ed. - editor

EN – evropské normy

et al. – a další

FA ČVUT – Fakulta architektury Vysokého učení technického

FIEN - Federace technických památek Nizozemí

ICOM - Mezinárodní rada muzeí / International Council of Museums

ICOMOS - Mezinárodní rada pro památky a sídla / International council on monuments and sites

KP – kulturní památka

MDT – Mezinárodní desetinné třídění

MKČR – Ministerstvo kultury České republiky

NAKI – Národní a kulturní identita

např. – například

NK ČR – Národní knihovna

NKP – národní kulturní památka

NPÚ – Národní památkový ústav

NTM – Národní technické muzeum

OKEČ – Oborová klasifikace ekonomických činností

o. s. – občanské sdružení

PSH - Polytematický strukturovaný heslář

Sb. – Sběrka zákonů

s. r. o – společnost s ručením omezením

stol. – století

TICCIH - The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage

TMB – Technické muzeum v Brně

TMB-MCK - Technického muzea v Brně-Methodického centra konzervace

UNESCO – United Nations, Educational, Scientific, and Cultural Organization

ú. o. p. – územní odborné pracoviště

VCPD – Výzkumné centrum průmyslového dědictví Fakulty architektury Českého vysokého učení v Praze

VFMG - Verein der Freunde für Mineralogie und Geologie

VHÚ – Vojenský historický ústav

ko-re – konzervátorský a restaurátorský

z. s. – zapsaný spolek

8_SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1_Formulář pro hodnocení předmětu z hlediska koncepce muzejní sbírky

Příloha č. 2_Formulář pro práci v terénu – předakviziční dotazník

OBSAH

01_PŘEDMLUVA _SLOVO ÚVODEM Z POHLEDU KOORDINATORA PROJEKTU

02_VÝZKUMNÝ ZÁMĚR

03_CÍL METODIKY

04_KONCEPCE METODIKY

05_PODMÍNKY MUZEJNÍ PRAXE V ČR SMĚREM K OCHRANĚ PRŮMYSLOVÉHO DĚDICTVÍ

06_VÝZNAM MUZEJNÍ PRAXE PRO OCHRANU PRŮMYSLOVÉHO DĚDICTVÍ

07_DEFINICE PŘEDMĚTU ZÁJMU - PRŮMYSLOVÉ DĚDICTVÍ

07_01_ETAPIZACE PRŮMYSLOVÉHO DĚDICTVÍ

07_02_TERMINOLOGIE

07_03_VÝROBNÍ ODVĚTVÍ

08_SELEKCE JAKO HODNOTÍCÍ PROCES FONDU PRŮMYSLOVÉHO DĚDICTVÍ

08_01_SELEKCE V TERÉNU - VÝBĚR PŘEDMĚTU (PŘEDAKVIZIČNÍ)

08_02_SELEKCE V TERÉNU - VÝBĚR PROSTŘEDÍ/OBJEKTU PRO APLIKACI MUZEJNÍ PRAXE (PŘEDAKVIZIČNÍ)

08_03_REVIZE HODNOT PRŮMYSLOVÉHO DĚDICTVÍ V MUZEJNÍ SBÍRCE

08_04_POSTUP SELEKCE

08_04_01_DOKUMENTACE A VÝZKUM

08_04_02_AKVIZIČNÍ POLITIKA A SBÍRKOTVORNÝ PLÁN

08_04_03_FORMULÁŘ PRO HODNOCENÍ PŘEDMĚTU Z HLEDISKA KONCEPCE MUZEJNÍ SBÍRKY – PŘEDAKVIZIČNÍ A REVIZNÍ

08_05_IDENTIFIKACE HODNOT PRŮMYSLOVÉHO DĚDICTVÍ V MUZEJNÍ PRAXI

08_06_ZÁVĚR SELEKCE

09_TVORBA MUZEJNÍ SBÍRKY_TEZAUURACE

09_01_AKVIZICE

09_02_SBÍRKOVÝ FOND

09_02_01_SBÍRKOTVORNÝ PLÁN

09_02_02_KONCEPCE SBÍRKY

09_02_03_PŘÍPRAVA SBÍRKOTVORNÉHO PLÁNU

09_02_04 STRUKTURA SBÍRKOTVORNÉHO PLÁNU

09_03_VYUŽITÍ SHROMÁŽDĚNÉHO MATERIÁLU

09_04_DOKUMENTACE SOUČASNOSTI

10_PÉČE O MUZEJNÍ SBÍRKU PRŮMYSLOVÉHO DĚDICTVÍ

10_1_STRATEGIE OCHRANY

10_2_PREVENTIVNÍ PÉČE

10_2_1_VLIV ČLOVĚKA

11_PREZENTACE A INTERPRETACE PRŮMYSLOVÉHO DĚDICTVÍ

11_1_VÝSTAVNÍ FORMY

11_1_1_FORMY VÝSTAVNÍ PREZENTACE

11_2_NEVÝSTAVNÍ FORMY (PŘEDNÁŠKY, EXKURZE, POPULARIZACE)

12_ZÁVĚR